

ŽIŽEK

KJEMPEN FRA LJUBLJANA

I forbindelse med Slavoj Žižeks norgesbesøk i fjor høst spurte vi om å få et intervju. Det hadde han ikke tid til, men i stedet skulle han forsøke å sende oss en tekst om noe vi lurte på. Vi spurte ham om hans tilhørighet til Hegel, og fikk et omfattende og interessant svar i artikkelen «Is it still possible to be a Hegelian today?». Her forsvaret Žižek Hegel mot angrep fra nietzscheaneren Gerard Lebrun, blant annet ved å tolke den hegelianske dialektikken som en «open-contingent process» til forskjell fra den tradisjonelle Hegel-tolkningens fokus på nødvendighet. Artikkelen har ikke tidligere blitt publisert, og er et utkast til første kapittel i Žižeks neste bok.

Arbeidet med artikkelen førte til at vi gravde oss dypere ned i Žižeks tenkning, satte Žižek som tema for dette nummeret og utvidet til dobbel størrelse. I tillegg til Žižeks artikkel har vi flere tekster som omhandler hans filosofiske grunnlag, og et intervju med Espen Søybye om Žižek som politisk aktør.

Žižeks utfordrende og underholdende stil tilfredsstiller et bredt publikum. Å plassere hans tenkning i en entydig kategori er umulig: Han er politisk tenker, metafysiker, sosiolog, psykoanalytiker, og han er kalt «kulturteoriens Elvis». Det bør likevel være hevet over enhver tvil at Žižek først og fremst er *filosof*. Influert av blant annet Hegel, Marx og Lacan er tekstene hans gjerne springende, og han har en tilsynelatende motvilje mot å fremsette entydige og enkle posisjoner. Som Eirik Sjøvik skriver i sin introduksjon: «Som en hystiker beveger Žižek seg fra posisjon til posisjon, og forholder seg innenfor hvert kapittel sjelden eller aldri til ett enkelt tema, men fluktuierer konstant mellom ontologiske, psykologiske, etiske, politiske, historiske og estetiske problemstillinger». I Sjøviks artikkel belyses deler av Žižeks filosofiske bakteppe, spesielt Žižeks tilknytning til tysk idealisme representert ved Kant, Schelling og Hegel. Žižek og Hegel er i aller høyeste grad også tilstede i Lars Bergesens artikkel «Mening og helhet i historien – Et žižekiansk perspektiv», hvor Žižeks teorier om hvordan lacansk psykoanalyse kan informere vårt syn på historiefortolkning utforskes.

Som man vil se i Anders Fjelds artikkel, «En Žižek» er noe av det mest påfallende med Žižek hans sammenstil-

ling av «seriøs» filosofi, som tolkninger av Kant og Hegel, med populærkulturelle fenomener og vulgære analogier. Disse sammenstillingene er ikke bare kosmetiske, de viser seg, i følge Fjeld, å føre til produktive paradokser. Žižeks fascinasjon for paradokser er også tema i artikkelen «Slavoj Žižek on the Dialectic of the Universal and Particular», skrevet av Sead Zimeri. Zimeri tar for seg Žižeks tilsynelatende paradoksale påstand om at det Universelle ikke er ett, og at Universalitet som både *nødvendig* og *umulig* på en og samme tid.

En samtidsfilosof som deler mye av Žižeks teoretiske rammeverk er Judith Butler. I tillegg til å ha skrevet bok sammen, *Contingency, Hegemony, Universality*, deltar de gjerne i diskusjoner med hverandre, oftest i regi av The European Graduate School hvor de begge er fakultetsmedlemmer. De er imidlertid uenige på sentrale punkter angående subjektet. Dette tematiserer Chantal Jackson i sin artikkel «A Response to Slavoj Žižek's Criticism of Judith Butler's Understanding of the Subject».

Slavoj Žižek er en av de mest internasjonalt kjente skikkelsene i dagens filosofi, men han er allikevel relativt lite oppe i den akademisk-filosofiske samtalen her i Norge. I lys av dette ønsker vi å være et supplement til denne samtalen. Vi håper med dette nummeret at en svært berømt samtidsfilosof vil kunne bli noe bedre kjent for våre lesere – det være seg både lesere som kjenner ham fra før, og de lesere som i dette nummeret møter ham for første gang.

God lesning!

Hege Dypedokk Johnsen &
Torstein Sverre Hoff,
redaktører